EMBARGO TOT ZATERDAG 23 MEI 12.00 UUR.

/

Mr.W,J.Geertsema - V.V.D. - 23 Mei 1970 - Stadsgehoorzaal Leiden. WIJZIGINGEN VOORBEHOUDEN.

Mevrouw de Presidente,

Als ik dit praatje een titel zou moeten meegeven, dan zou die kunnen luiden: "Tussen twee stembussen".

We bebben de succesvolle Statenverkiezingen achter de rug en we zien vervuld van hoop en goede moed vooruit naar de gemeente- raadsverkiezingen op 3 Juni.

Die hoop en die goede moed had ik overigens ook voor 18 Maart.

Ik heb mij toen aan de vooravond van de verkiezingen laten ver-
leiden tot een van de gevaarlijkste dingen, die een politicus kan doen, n.l. een cijfermatige voorspelling geven over de uitslag van een körnende verkiezing en dan nog wel de eerste verkiezing zonder opkomstplicht.

Maar ik heb mij laten leiden door het enorme enthousiasme alom in de partij en de duidelijke instemming, die het beleid van de V.V.D. in den lande wist te verwerven.

Ik heb het op die gronden aangedurfd oia te voorspellen dat het percentage V.V.D.-stemmen zou stijgen tot 12 ä 12.5 %•

De liberale kiezers - en ik ben ze daar zielsdankbaar voor - hebben mij niet in de steek gelaten. Het werd rond 12.1 %.

Een prächtig resultaat, dat voor ons allemaal alleen maar een aansporing kan zijn om met nog meer enthousiasme verder te gaan en de resultaten van 18 Maart op 3 Juni nog te verbeteren. Natuurlijk - ik weet het - bij de gemeenteraadsverkiezingen wordt het beeid van de uitslag dikwijls wat vertroebeld door het meedoen van allerlei splintergroeperingen. Maar het is mijn overtuiging, dat het de taak van de V.V.D. is de kiezers duidelijk te maken, dat de werke- lijke invloed van deze kleine belangengroeperingen uiterst gering is en dat men - wil men zijn stem zinvol gebruiken - moet stemmen op die partijen, die een totaal-beeld hebben van de wijze, waarop het belang van de gemeente en haar inwoners kan worden gediend.

De verkiezingen van 18 Maart stonden - en dat is begrijpelijk gezien het feit, dat de Provinciale Staten kiescollege zijn voor de Eerste Karner - mede in het teken van de landspolitiek. Als zo- danig moet ook het resultaat worden gezien.

De door velen in de lihkse hoek verwachte en gehoopte afkalving van de regeringsmeerderheid heeft niet plaatsgevonden.

De huidige regeringscoalitie heeft een votum van vertrouwen ge- kregen van de meerderheid van de kiezers.

Het alternatief, waarop den Uyl had gehoopt is achter de socia- listische horizon verdwenen.

Het dynamiet, waarmee D'66 de bestaande partijen tot ontploffing dacht te brengen bleek in drie jaar parlementaire arbeid be- hoorlijk nat te zijn geworden.

De grootste teleurstelling van D'66 op 18 Maart is ongetwijfeld geweest, dat de positie van de V.V.D. als derde partij in het land volstrekt onaantastbaar is gebleken. Nogmaals, een resultaat waarop wij met voldoening kunnen terugzien. Een resultaat, dat ons de zware verantwoordelijkheid oplegt om ons met kracht voor te bereiden op de periode 1971-1975. Een periode, die geen gemakkelijke zal zijn en die dus een krachtig regeringsbeleid noodzakelijk zal maken.

Wij zijn bereid daaraan onze bijdrage te leveren. Hoe sterk de liberale inbreng daarin eventueel zal zijn, zal - laten wij ons dat goed realiseren - voor een belangrijk deel afhankelijk zijn van de resultaten van de verkiezingen op 3 Juni en meer nog van die van de Kamerverkiezingen in 1971.

Maar zoals het nu gaat in onze partij; als datzelfde enthousiasme om mee te werken en mee te denken; als diezelfde soli- dariteit blijft bestaan die onze partij momenteel kenmerkt, dan zal het waarachtig wel gaan.

Maar op 3 Juni gaat het in de eerste plaats om gemeentepolitiek, gaat het erom of er voldoende liberale gemeenteraadsleden zullen komen om de moderne liberale gedachten over gemeentepolitiek te laten doorwerken in het beleid van de Nederlandse gemeenten. En als ik spreek over moderne liberale gemeentepolitiek, dan is dat geen frase. Dan is dat keiharde realiteit.

Wij als liberalen beseffen ten volle, dat wij op de drempel staan van een geheel nieuwe aanpak van de behartiging van de ge- meentebelangen.

Ik ben blij om dat hier nu eens te kunnen zeggen. Om dat uit te spreken in de gemeente van Thorbecke.

Thorbecke, die als eerste gevochten heeft voor de openbaarheid van het bestuur. Toen was dat een zaak van de allereerste orde.
Mede dank zij hem is het gemeentebestuur uit de sfeer van de be- nepen binnenkamertjes-politiek gehaald en in de voile openbaarheid gekomen.

We kunnen Thorbecke, onze grote liberale voorman, daar niet dankbaar genoeg voor zijn. Wij hebben daar één en een kwart eeuw van geprofiteerd.

Maar langzamerhand wordt het duideliker, dat wij met die vorm van openheid, hoe belangrijk en onmisbaar ook, niet kunnen vol- staan. Dat een volgende stap gezet moet worden op de nooit eindigende weg naar een volledig democratisch bestuur.

Was het tot dusverre voldoende dat de gemeenteraad in voile openbaarheid, als gekozen vertegenwoordigers van de burgerij, de
gemeentebelangen besprak en daarover besliste, onder de tegenwoordige omstandigheden is dat beslist niet meer voldoende.
Het probleem van de schaalvergroting is ons allemaal bekend.
Daar valt onder meer onder dat de problemen waar een gemeente mee te maken krijgt onvergelijkbaar veel ingewikkelder zijn geworden dan vroeger; dat de problemen ook op alle mogelijke manieren in elkaar grijpen; dat beslissingen op het ene terrein zeer grote gevolgen hebben op het andere en vooral - en daar wil ik in het byzonder de nadruk op leggen - dat meer dan ooit te voren de beslissingen van de gemeente zeer

vérstrekkende gevolgen kunnen hebben voor de burgers. Wij zullen het ook als een onwrikbaar feit moeten aanvaarden, dat deze schaalvergroting ook de afstand tussen kiezers en gekozenen heeft vergroot. Niet alleen in de grote steden, maar zelfs in de kleinste dorpen.

Maar wij als liberalen willen niet volstaan met dat feit te aanvaarden. Wij wensen daaruit ook onze consequenties te trekken.

De tijd is naar onze opvatting definitief voorbij, dat de gemeenteraad aan het ecus(?) verkregen mandaat het recht ontleent om voor vier jaar dan maar zelf te gaan uitmaken wat goed is voor- de burgerij en dat het College van B. en W. hetzelfde standpunt inneemt ten aanzien van de hem toekomende bevoegdheden. En hebzelfde geldt voor de burgermeester.

De tijd is voorbij, dat het College van B. en W. er mee kan volstaan om een voorstel te doen aan de gemeenteraad over allerlei ingewikkelde problemen en dan maar af te wachten of die Raad al die problemen doorziet en dat voorstel aanvaardt of verwerpt.

De tijd is naar onze mening gekomen om deze gehele problematiek anders aan te pakken.

Om in vele gevallen terug te grijpen op die burgerij zelf.

Om die burgers, om vier belangen het tenslotte gaat, zelf meer en meer in te schakelen bij het gemeentebestuur. Om de gehele burgerij en niet alleen de Raad een zo volledig mogelijk inzicht te geven in al die moeilijke vraagstukken, waarover een beslissing moet worden genomen. De tijd is gekomen om de Raad een beter inzicht te geven dan tot dusverre in de meeste gemeenten gebeurt, in alle motieven die B. en W. tot een bepaald voorstel hebben gebracht.

Welke andere mogelijkheden er waren en waarom men die niet heeft gekozen.

De tijd is gekomen om tot een aanzienlijk verdergaande decentra- lisatie over te gaan, dan tot dusverre in de neeste gemeenten is gerealiseerd.

En dat alles niet om de positie van de gemeenteraden uit te hollen. Verre van dat!

Maar om er voor te zorgen dat die Raden hun werk beter en met meer inzicht in de Problemen, maar ook met meer inzicht in wat er

in de burgerij leeft, met meer inzicht in de belangen van de burgerij, die gediend of geschaad kunnen worden, te verrichten.

De gemeentewet, de onvolprezen gemeentewet van Thorbecke, zoals die in de loop van de jaren is aangepast aan de gewijzigde omstandigheden - ook en op belangrijke punten door Minister Toxopeus - die gemeentewet biedt daartoe alle mogelijkheden. Maar ze worden niet voldoende gebruikt.

Het instituut van het horen van de burgerij over belangrijke zaken, die die burgers zeer persoonlijk aangaan, wordt in volstrekt onvoldoende mate toegepast.

Laat ik één voorbeeld noemen. Bij het maken van nieuwe bestemmingsplannen

pleegt de burgerij door middel van ter visie legging van de plannen gehoord te worden op een tijdstip, dat er aan die plannen nog maar bitter weinig te veranderen valt.

Mijn opvatting is, dat dit in een veel eerder stadium moet gebeuren. Dat burgerij, Raad, B. en W. en deskundigen bij wijze van spreken rond een blanco kaart gaan zitten en samen bespreken hoe alle belangen het beste gediend kunnen worden. Zo zou ik talloze voorbeelden kunnen noemen. Hoe vaak gebeurt het niet, dat B. en W. een burger, die dat vraagt ontheffing verlenen van bepalingen van een gemeenteverordening, zonder al die anderen, die daardoor in hun belangen worden getroffen de kans te geven hun belangen te verdedigen.

Het horen van en het inspraak geven aan de burgerij' zal een vanzelfsprekende zaak moeten worden.

Maar dat betekent - en dat is mijn volgende punt - dat de informatie van gemeentebestuur aan burgerij aanzienlijk zal moeten worden uitgebreid.

Dat veel meer gemeenten dan tot dusverre er een voorlichtings- apparaat op na zullen moeten houden, dat tot taak heeft de burgerij’ zonder enige terughoudendheid alle noodzakelijke en alle gewenste informaties te verstrekken.

De beslissing blijft natuurlij'k aan B. en W. en aan de Raad.
Maar die beslissing wordt dan genomen op basis van een gegronde kennis van wat er bij de burgerij leeft. Een veel gezondere basis dan de huidige.

Maar er is meer. De mogelijkheid tot decentralisatie, die Minister Toxopeus in de gemeentewet heeft neergelegd, wordt nog zeer onvoldoende gebruikt. Te weinig nog worden commissies inge- steld voor de behartiging van bepaalde belangen, te weinig ook commissies ter behartiging van de belangen van bepaalde delen van de gemeente. Commissies, waarin ook niet-raadsleden zitting mögen hebben. Commissies, die ook een eigen budget kunnen krijgen. En wat is er nu beter geschikt om de burgerij bij het gemeentebestuur te betrekken, dan juist dit soort commissies. De gemeenteraad houdt de uiteindelijke verantwoordeligkheid, maar men geeft geinteresseerde burgers de gelegenheid mee te spreken, mee te denken over problemen, waarbig zig ten nauwste zign betrokken.

Dat alles is voor mij de nieuwe deraocratie. Het is de volgende stap op de weg, die door Thorbecke als eerste is ingeslagen en waarop vele van zijn nazaten hem zijn gevolgd.

Het is een aanzienlijk betere weg, dan die van de nieuwe open- heid, zoals die door D'66 wordt bepleit.

Het is mijn vaste overtuiging, dat op de door mij aangegeven weg de democratie meer wordt bevorderd, dan door de openbaarheid van de vergaderingen van B. en W, en van de Raadscommissies. In vele gevallen zou dat een schijn-openheid zijn. Op dit moment bevordert men de democratie meer door een algehele.mentaliteitswijziging big de gemeentebesturen dan door het invoeren van formele bepalingen.

Het horen van de burgerij, hen gelegenheid geven mee te denken en te praten, het geven van meer verantwoordeligkheid aan groepen uit de burgerij, het waar mogelig=jk

voorleggen van alternatieven aan de gemeenteraad en bovenal het geven van zeer uitgebreide, open en eerlijke informatie, dat is het wat de toekomst van de democratie op het gemeentelijk erf veilig stelt.

Aan ons allen is het om door ons enthousiasme, onze overredings- kracht en door keihard werken tot 3 Juni a.s. een zo groot mogelijk aantal liberale leden in de geneenteraden te brengen, die er vervolgens voor zullen moeten zorgen, dat de beginselen van dit moderne liberale gemeentebeleid in zeer vele gemeentebesturen van ons land werkelijkheid wordt.

Aan U de daad!